

FESTIVAL CASTELL PERALADA

JULIOL-AGOST 2022

HADRIAN

Rufus Wainwright

29 JULIOL
Auditori Parc del Castell

HADRIAN

UNA ÒPERA DE
RUFUS WAINWRIGHT

EXPOSICIÓ
ROBERT MAPPLETHORPE
FLOWERS AND PEOPLE

Un diàleg visual amb l'òpera *Hadrian* de Rufus Wainwright

FINS AL 29 D'ABRIL
Jardí Palau Robert

EL DOLOR I EL LLEGAT DE L'AMOR

WAINWRIGHT/ADRIÀ/MAPPLETHORPE

Un concert visual

29 de Juliol, 2022 | 22h
AUDITORI PARC DEL CASTELL

HADRIAN

Òpera en quatre actes

Música de **Rufus Wainwright** (1973)

Llibret de **Daniel Maclvor**

Amb la col·laboració especial de la **Mapplethorpe Foundation**

Estrenada a la Canadian Opera Company de Toronto el 13 d'octubre de 2018

Estrena al Festival Castell de Peralada el 29 de juliol de 2022

Òpera en versió de concert semi-escenificada

EQUIP ARTÍSTIC

Director Musical | **Scott Dunn**

Imatges | **Robert Mapplethorpe**

Director d'Escena | **Jorn Weisbrodt**

Dissenyador de llums | **John Torres**

Dissenyador del projecte | **Michael Worthington**

Assistent del dissenyador del projecte | **Cory Siefker**

Programador de projecció | **James Pomichter**

Director del Cor | **Andrés Máspero**

Coro y Orquesta titulares del Teatro Real

REPARTIMENT

Hadrian | **Thomas Hampson**

Plotina | **Ainhoa Arteta**

Antinous | **Xabier Anduaga**

Turbo | **Rubén Amoretti**

Sabina | **Vanessa Goikoetxea**

Trajan | **Alejandro del Cerro**

Fabius | **Vicenç Esteve**

Hermogenes | **Gregory Dahl**

Primer Senador | **Pablo García-López**

Segon Senador | **Josep-Ramón Olivé**

Tercer Senador | **David Lagares**

Lavia | **Berna Perles**

Dinarchus | **Albert Casals**

MECENES | Ann Ziff · Melony and Adam Lewis · SHS Foundation · Mecenes anònim

EN COL·LABORACIÓ AMB:

RUFUS WAINWRIGHT

THOMAS HAMPSON

AINOHA ARTETA

XABIER ANDUAGA

VANESSA GOIKOETXEA

RUBÉN AMORETTI

Dos mons que semblen trobar-se ben allunyats en el temps i en l'estètica. El món de l'òpera, amb l'*Hadrian* de Rufus Wainwright, i el món de la fotografia i de Robert Mapplethorpe. Però si hi donem un cop d'ull amb més profunditat, les interseccions entre ells, les connexions dels temes, la subversió de formes clàssiques per mitjà de la injecció d'una forma diferent de sexualitat es tornen prou evidents. En contemplar els quadres de Mapplethorpe, un plaer malgrat el seu aparent caràcter controvertit que difícilment es pot eludir, es fa evident com de sorprenent, subtil i audaç són a l'hora d'acompanyar la història d'un emperador que ho hagués pogut tenir tot, tret de l'únic que desitjava de veritat. Que es va adonar que el seu únic llegat residia en el fet que estimava.

En una interpretació completament nova de l'òpera *Hadrian* de Rufus Wainwright, en lloc dels intèrprets, els decorats i la producció completa en un teatre d'òpera, s'utilitzen les imatges de Mapplethorpe en una presentació visual especial per expressar la història i, el que és més important, les tensions i els turments interns dels personatges d'aquesta òpera. Es pot representar en format concert tant en un interior com a l'aire lliure. La versió concert aquí no és una solució pràctica, sinó que és una radicalització i una expansió emocional i visual de la naturalesa dramàtica de la pròpia òpera.

De Mapplethorpe a l'*Hadrian* de Rufus Wainwright

Dels imperis físics a l'única immaterialitat perdurable de l'amor

L'obra de Robert Mapplethorpe és única en la història de la fotografia. Va obrir aquest mitjà a una infinita varietat de nous territoris, que eren trencadors pel que fa a l'aspecte visual, mentre que alhora va crear algunes de les imatges més icòniques i clàssiques de la fotografia. Va ser pioner i tot un perfeccionista de la tradició alhora. Mapplethorpe expressa aquests estats emocionals fonamentals de la nostra existència humana amb el que té davant dels ulls a través de la seva òptica homosexual sense remordiments. El marbre i la pintura com a materials clàssics es veuen augmentats i substituïts per la gelatina de plata i el cuir. "Veig les coses com mai no s'han vist abans", diu Mapplethorpe.

Ni Mapplethorpe ni Wainwright miren d'ocultar de cap manera l'homosexualitat de la seva obra. Tots dos l'aborden de cara, sense prejudicis, sense vergonya, sense reserves i, per tant, en examinar-la en profunditat, la seva obra va molt més enllà. És com una bala, entra tan ràpid que ni tan sols t'adones que t'ha donat de ple. I llavors un s'adona que en realitat no mata, sinó que es troba en nosaltres, en tots nosaltres.

"Quan tinc relacions sexuals amb algú m'oblido de qui soc. Per un moment m'oblido fins i tot que soc humà. Em passa el mateix quan em trobo rere la càmera. M'oblido que existeixo." El que Mapplethorpe sembla dir aquí és que en l'acte sexual ens convertim en creadors, de la mateixa manera que un artista es converteix en un creador. Tota la resta deixa de ser important. Al final de l'òpera de Rufus Wainwright:

*"No necessito cap estrella.
No necessito cap estrella.
I si les seves estàtues cauen no necessito cap pedra
No necessito cap estrella
Cap pedra, cap estrella
Cap pedra, cap estrella
Pot algú posseir un alè,
el mateix aire?
He viscut
i aviat moriré
Tornaré a veure el meu amor, no necessito cap estrella
Antinous serà l'aire, Antinous serà l'amor.
I els déus seran oblidats."
I després, tot just abans de morir:
"Jo tenia raó en una cosa.
La manera de ser recordat. Aquest últim alè,
el meu llegat:
Ell l'estimava."*

L'amor és l'únic que queda, i alhora és l'únic que no es pot posseir. En l'amor oblidem la nostra existència. A les estàtues, als murs, als palaus, manifestem la nostra existència però el moment que anhelem és oblidar que existim, i per a Mapplethorpe això passa quan fem l'amor i en l'acte creatiu. Totes les seves imatges com ell diu provenen d'aquell acte d'oblidar que un existeix. Totes venen d'un punt de vista de l'amor, de fer l'amor. "Que vagi tant de bars no vol dir que no estigui buscant algú a qui estimar", deia Mapplethorpe.

El que Adrià comprèn al final de la seva vida, Mapplethorpe ho sap des del començament de la seva expressió creativa.

L'*Hadrian* de Rufus Wainwright com a evolució conceptual de l'òpera

L'*Hadrian* de Rufus Wainwright és una peça de teatre operístic profunda, complexa i convincent, plena de rics personatges que pateixen profunds i emotius canvis al llarg de l'obra. Està escrita seguint la tradició operística del segle XIX i principis del XX, quan l'òpera era la forma d'art musical veritablement popular i la gent cantava melodies d'òpera al carrer. L'òpera contemporània deixa freds molts amants de l'òpera tradicional,

ja que sovint els llenguatges musicals dels compositors estan massa allunyats dels gustos i l'experiència quotidiana de la gent. La música popular actual segueix basant-se en l'harmonia i la melodia, però molt poques òperes contemporànies ho fan. *Hadrian* mira de reviure i de reconnectar l'òpera amb una època en què era més popular per oferir una nova perspectiva sobre l'òpera contemporània i explicar una nova història a un públic contemporani, però utilitzant la melodia, l'harmonia, les emocions profundes, les àries i les escenes de conjunt.

Totes les històries d'amor del gran repertori històric són heterosexuales. Tristany i Isolda, Mimí i Rodolfo, Pelleas i Melisande, Tosca i Cavaradossi. Rufus Wainwright substitueix aquest tema central de l'òpera, aquesta doctrina de la nostra existència emocional i de la definició del que som com a éssers humans que estimen, amants del sexe oposat, per una història d'amor homosexual. Eleva l'amor entre persones del mateix sexe al mateix pedestal que les grans històries d'amor heterosexual, oferint-li la mateixa cura, atenció i, per tant, el mateix enfocament de gran òpera. L'amor homosexual

Antinous, 1987

© Robert Mapplethorpe Foundation. Used by permission.

ha estat prohibit, ridiculitzat, vetat, castigat, perseguit i assassinat durant segles, i encara avui no es considera igual que l'amor heterosexual. Poques òperes contemporànies omplen els grans teatres d'òpera. *Hadrian* sí que ho ha fet. I la raó és que en el fons no és una història homosexual, és una història sobre l'amor però que, com que amplia la definició del què és l'amor, en realitat és més inclusiva, més universal que la narrativa heteronormativa habitual.

Introducció a l'òpera per Daniel MacIvor

Hadrian recrea la història de l'últim dia de l'emperador romà que va governar entre els anys 117 i 138 dC. Adrià és més conegut per la construcció de la muralla a la Britània que porta el seu nom i pel conflicte amb Judea contra l'auge del monoteisme. Però no se'l coneix gaire pel que podria ser el seu llegat més important, el fet d'haver viscut obertament com a homosexual i el seu profund i indestructible amor per un altre home, Antínous.

Les relacions homoeròtiques s'acceptaven dins la noblesa romana de l'època, però només quan l'objectiu era la instrucció carnal entre un home adult i un jove que era esclau i estava sotmès al seu amo. Antínous era un home lliure i alhora massa vell perquè aquesta relació fos sancionada, i el que era més preocupant per a l'entorn d'Adrià és que Antínous era tractat per Adrià com un company igual en el seu amor.

Adrià va conèixer a Antínous a Grècia durant una visita per tot l'Imperi i van passar els sis anys següents junts prosseguint amb aquesta visita. Gairebé al final dels seus viatges, davant la feliç promesa d'una vida junts a Tívoli, la magnífica vil·la d'Adrià als afores de Roma, Antínous va morir en circumstàncies sospitoses ofegat al Nil.

En aquesta òpera oferim una explicació a la mort d'Antínous, i també de la política d'Adrià. Exposem el seu dolor insondable i enaltim la relació d'Adrià amb Antínous com una de les històries d'amor més importants de tots els temps.

ACTE PRIMER. LA NIT DE LA MORT D'ADRIÀ

L'acte I comença a Tívoli, la vil·la d'Adrià als afores de Roma. És l'últim dia d'Adrià en vida. L'emperador està greument malalt i encara plora profundament la mort d'Antínous. Està envoltat de la seva cort i pressionat pel comandant del seu exèrcit, Quint Marci Turbo, tots els quals esperen ansiosament la tornada d'Adrià al comandament. L'Imperi està desestabilitzat i s'està gestant una rebel·lió a Judea; on és el seu líder?

Evocat en part pel dolor i en part per la febre, Adrià rep la visita de dues deïtats que només Adrià pot veure i sentir: Plotina, l'emperadriu que va guiar Adrià fins al tron, i el seu marit, l'emperador Trajà, que va ser una figura paterna per a Adrià. Plotina ha arribat a insistir que Adrià, en els últims moments, s'aixequi del seu dolor i s'enfronti a l'amenaça invasora del monoteisme. El que tem Plotina és que un sol Déu esborrarà a tota la resta i que ella acabarà oblidada. Trajà és més comprensiu amb el cor trencat d'Adrià i ha vingut a protegir-lo de la mà de ferro de Plotina. A mesura que avança l'acte i que Adrià continua negant-se a deixar de banda el seu dolor i el seu qüestionament de la traïció al voltant de la mort d'Antínous, Plotina fa un tracte amb Adrià. Oferirà a Adrià l'accés al passat i li concedirà dues nits amb Antínous a canvi d'actuar contra Judea i l'amenaça monoteista. Adrià accepta i ens permetrà un viatge en el temps.

ACTE SEGON. SET ANYS ABANS EN UNA ARBREDA DE GRÈCIA

L'acte II ens porta al passat i a Grècia. Adrià reconeix la nit immediatament. És la nit en què Adrià va conèixer Antínous. L'emperador és conscient que està revivint una experiència, però Plotina li adverteix que no pot fer res per alterar el passat i la seva història.

Quan comença l'acte, el seguici d'Adrià està visitant l'Imperi i és rebut a Grècia i a la festa de Robigàlia, una festa de la collita. Hi ha molta pompa i celebració, es prepararà un sacrifici. Aquí coneixem per primera vegada l'esposa d'Adrià, Sabina, una dona amb un cor tendre que s'ha refredat per la manca d'atenció i en el qual percebem certa amargura, està clar que el matrimoni de Sabina i Adrià és un matrimoni només de cara a la galeria. Adrià, com a brillant orador, pronuncia un discurs que mostra tant el seu gran amor per Grècia com la seva humilitat personal. Això inspira la seva esposa Sabina a recordar l'amor que sent pel seu marit i en una tendra ària li suplica la seva atenció. En aquest acte també tornem a trobar-nos amb Turbo, amic de la infància d'Adrià i cap del seu exèrcit. Turbo sent un profund amor per Adrià i una gran preocupació pel llegat d'Adrià, per la qual cosa intenta protegir Adrià del que Turbo considera decisions imprudents. Més endavant en el mateix acte, Plotina visita els mortals sota l'aparença d'una sibil·la que fa una ominosa predicció sobre el lloc que ocuparà Antínous en el món d'Adrià i en el seu futur. Adrià ignora qualsevol sinistra advertència i es deixa portar per l'alegria de passar aquests moments preciosos en presència del seu estimat. L'acte acaba amb la invitació d'Adrià a Antínous perquè s'uneixi al seu viatge i a la seva vida.

ACTE TERCER. SIS ANYS DESPRÉS EN UNA BARCASSA A EGIPTE

L'Acte III comença en un lloc fora del temps on som testimonis de l'amor entre Adrià i Antínous que ha madurat fins convertir-se en la passió còmplice de les ànimes bessones. En reprendre'ns l'acció veiem que han passat sis anys i que el recorregut per l'Imperi ha continuat. El seguici lluita contra el sentiment d'esvaïment i esgotament, tots s'han cansat de la festa i tots enyoren Roma. Antínous s'ha convertit en la llum del seu viatge. Ofereix saviesa i perspicàcia i la seva companyia és benvinguda i buscada. Antínous és una presència respectuosa i respectada per tothom, excepte per aquells que estan preocupats per la situació política actual i, sobretot, per Turbo. A Turbo li preocupa que Antínous s'hagi fet amb el cor d'Adrià i, sobretot, la seva orella, pel que fa a frenar la maquinària bèl·lica que Turbo i els militars de Roma consideren necessària per mantenir la prosperitat de l'Imperi. Adrià no es troba bé de salut en aquest moment i està angoixat en dues direccions. Està abatut per haver de revivre aquesta tràgica nit —i no poder fer res al respecte— i cansat per veure's obligat a sentir la malaltia que li segueix assolant en el present. Plotina assegura a Adrià que tot valdrà la pena i que agrairà que la veritat es conegui per fi. Mentrestant, Turbo ha manipulat Sabina perquè participi en un pla que separarà els amants. Ella interpretarà una sibil·la que farà una profecia segons la qual la salut d'Adrià es restablirà si Antínous se sacrifica per Adrià. Però sota l'aparença de la sibil·la, Sabina és testimoni de l'amor que es professen els dos homes i arriba a comprendre que el sentiment d'Adrià per Antínous no és un rebuig cap a ella, sinó un amor sincer. Sabina intenta desfer l'engany, però és massa tard i Antínous troba un final prematur a mans de la por i la traïció.

ACTE QUART. TORNADA A LA NIT DE LA MORT D'ADRIÀ

A l'acte IV veiem Adrià primer abatut perquè ha conegut la veritat, però després s'anima l'acció. Durà a terme una venjança que serà la perdició tant de l'Imperi com dels desitjos de Plotina de tenir un record etern. Signa l'edicte per enviar tropes a Judea, i arrossega Turbo a la seva estança, on Adrià l'obliga a confessar l'assassinat d'Antínous. Turbo exclama que tot va ser per Adrià i el seu llegat, però Adrià afirma que el seu llegat no ha de ser la guerra, sinó que ha estimat. Mor i s'eleva per convertir-se en un déu al costat de Plotina, Trajà, Sabina i Antínous. Mentre els déus estan dempeus, reflexionant sobre què serà d'ells en el futur, el cor pressiona per totes bandes, clarament dividit. Discuteixen sobre religió, cosa que ha fracturat l'Imperi. A la guerra, criden, a la guerra.

DE L'1 AL 29 D'ABRIL | Jardí Palau Robert

ROBERT MAPPLETHORPE

FLOWERS AND PEOPLE

Un diàleg visual amb l'òpera *Hadrian* de Rufus Wainwright

Rose with Smoke, 1985
© Robert Mapplethorpe Foundation. Used by permission.

Self Portrait, 1988
© Robert Mapplethorpe Foundation. Used by permission.

Una exposició del Festival Castell de Peralada
en co-producció amb Palau Robert

En col·laboració amb Robert Mapplethorpe Foundation. New York

Jörn Weisbrodt, comissari

Oriol Aguilà, direcció

Laia Tous, coordinació

Grup Peralada, disseny

Intervento, producció

Agraïments al Teatro Real

White Gauze, 1984
© Robert Mapplethorpe Foundation. Used by permission.

Stems, 1985
© Robert Mapplethorpe Foundation. Used by permission.

L'obra de Robert Mapplethorpe és única en la història de la fotografia. Va obrir aquest mitjà a una infinita varietat de nous temes i territoris, mentre que alhora va crear algunes de les imatges més icòniques i clàssiques de la fotografia. Mapplethorpe va dedicar pràcticament tota la seva carrera a la fotografia i va ser una força impulsora de primer ordre a l'hora d'elevat la fotografia al mateix estatus que altres formes artístiques clàssiques com són l'escultura o la pintura. Va ser pioner, era perfeccionista, i en el seu apropament a la llum i la composició, un classicista. Els retrats, nus i flors de Mapplethorpe expressen els estats emocionals fonamentals de l'existència humana, de l'amor a l'odi i de l'alegria al dolor, vistos a través d'una òptica homosexual sense remordiments. El marbre i la pintura com a materials per a l'art clàssic es veuen augmentats i substituïts per la gelatina de plata, la pell i el cuir.

En les dues representacions que se'n faran al Festival de Peralada i al Teatro Real, les imatges de Mapplethorpe formaran el teló de fons de la versió concert de l'òpera *Hadrian* de Rufus Wainwright. A primera vista, el món de l'òpera, el món de *Hadrian* de Rufus Wainwright i el món de la fotografia de Mapplethorpe sembla que no tenen res a veure en el temps i en l'estètica. Però si hi donem un cop d'ull amb més profunditat, les interseccions entre ells, les connexions dels temes, la subversió de formes clàssiques per mitjà de la injecció d'una forma diferent de sexualitat es tornen prou evidents. *Hadrian* de Wainwright reestructura el triangle amorós de l'òpera en què el tenor estima la soprano i el baríton és qui mira d'evitar-ho. A *Hadrian*, el baríton estima el tenor i la soprano és qui mira d'evitar-ho. La resta de l'òpera segueix el format clàssic de la *grand opéra* en els quatre actes, un número de dansa extens al segon acte, el duet dels enamorats a l'acte tercer i la mort tràgica de l'heroi en el quart acte, cors, escenes de conjunt i àries. Totes les grans òperes toquen les històries d'amor més grans, des de Carmen i José fins a Tristany i Isolda. *Hadrian* no podia ser anomalia.

Ken Moody, 1984
© Robert Mapplethorpe Foundation. Used by permission.

Orchid, 1988
© Robert Mapplethorpe Foundation. Used by permission.

Ni Mapplethorpe ni Wainwright proven d'amagar, en el format i en la forma, l'homosexualitat de la seva obra. Tots dos l'enfoquen amb el cap ben alt, sense cap mena de vergonya, sense reserves i, per tant, des de la més profunda observació, la seva obra va més de la controvèrsia que pogués generar a la superfície per endinsar-se en el que uneix els éssers humans.

Les imatges que es mostren en aquesta exposició són una selecció de les triades per acompanyar les representacions en directe. Les fotografies de persones es corresponen amb els personatges principals de l'òpera. En aquest context, cada imatge d'una persona es juxtaposa amb la imatge d'una flor. Les flors de Mapplethorpe tenen qualitats antropomòrfiques. Els talls de les flors s'abracen entre ells tal com ho fan els amants, inclinen els caps l'un vers l'altre com pretendents que anhelan estar units, o bé es fan mal i pateixen de la mateixa manera que les persones afronten les tragèdies més greus.

Si ens fixem en el drama que hi ha rere les imatges de Mapplethorpe de persones i flors, queda patent com de subtil i potents són a l'hora d'acompanyar la història d'un emperador que ho hagués pogut tenir tot, tret de l'únic que desitjava de veritat. Un emperador que es va adonar que el seu únic llegat residia en el fet que estimava. Un cop ho va descobrir, ja estava preparat per morir.

Mapplethorpe afirmava que, quan es trobava rere la càmera, s'oblidava del fet que existia. L'amor és oblidar el dolor de l'existència.

Jörn Weisbrodt

*Comissari exposició Robert Mapplethorpe, Flowers and people
i director d'escena d'Hadrian*

**FESTIVAL
CASTELL
PERALADA**

Contacte:

Ruth Abuin

Tel.93 503 86 46 | 696655739

ruth.abuin@grupperalada.com

